

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

Alapította.

XV. ÉVFOLYAM

RAVASZ LÁSZLO

1933. 3. SZÁM.

TARTALOM

Az Ige tükrében. *Jövök Uram!* (Káli D.)

Tudomány és Világnézet. *Homiletikai alapkérdések.* (G. L.)

A vallásfilozófia lehetősége a teológiában. (Borbáth D.)

Vallásos nevelés. *A vasárnapi iskolai munka alapelvei.* (I.)

Irodalom. (I. L.)

Egyházi Szemle. *Utazás az egyházfegyelem körül.* (I. L.)

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK
DR. IMRE LAJOS DR. TAVASZY SÁNDOR

Felölös szerkesztő: DR. IMRE LAJOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Cluj-Kolozsvár, C. Victoriei 38. Ref. Theologia

ELŐFIZETÉSI ÁRA

Egész évre

120 Let

Egyes szám ára

12 Let

Megjelent!

Megjelent!

Az *Élőkönyvek* sorozatában:

M NAGY OTTÓ

VAN REMÉNYSÉGÜNK

(A halottak feltámadásáról)

Ara darabonként 4 Leu.

Megrendelhető az „Ifjú Erdély” kiadóhivatalában,
Kolozsvárt, Református Theológia.

Megjelent!

Megjelent!

A

ZENGJEN HÁLAENEK

énekeskönyv negyedik kiadása.

Ara darabonként 15 lei.

Megrendelhető az „Ifjú Erdély” kiadóhivatalában,
Kolozsvárt, Református Theológia.

Teljesen új állapotban levő Tóthfalusi féle

KÉPES SZENT BIBLIA

eladó. — Cim. Özy. Falka Károlyné, református lelkész neje, TURDA, STRADA GH. BARITIU NR. 72.

Az Ige tükrében

„Jövök Uram!...“

Máté ev. 19: 21.

„Add el a vagyonodat, oszd szét — jer és kövess engem!“

Ha e helyen pl. valami csörtető feltűnésvadász, érvényesülni vágyó stréber felsüléséről van szó: letagadhatatlan kárörömmel veszem tudomásul a jézusi döntést. Egy tekintetre végigszaladok a gyakorlati lelkipásztorság érvényesülési lehetőségein és megállapítom, hogy sikerek, babérok itt nem teremnek. Az ambiciózus nagyrautórések kénytelenek visszakullogni a félreismertség, fel nem fedezettség sovány kosztjára.

Avagy talán valamely „végzettségre“ beállított fiatal ember jelentkezett? — Ez a fogások leggyakoribbja: tudással, készsűlt-séggel helyettesíteni a fő feltételt. Egyéni hatásossággal, kiszámított ügyességgel, összeköttetésekkel, befolyásokkal jelentékenyülni. Népjóléti ügybuzgalommal, közhasznú kellékességgel tényezővé lenni. Megkerülni az egyetlen: kinzó követelményt. Beérni kilencven százalékos papsággal, — hiszen „faszegek is kellene az egyház szekerébe“. — Ön, ti nagyrautórok, „magasan szárnyalók“ és „mélyen szántók“!...

De tán tévedtem. Itt egy neureszténiás tépelődő vagy tán egy érzelgős rajongó szerepel bizonyára, — esetleg valamely akcióképtelen formalista aprólékoskodik? — Leplezetlen örömet érez az „ifjú“ felsülésén. Mert formálistának lenni igen diszcreditáló kisméretűség; rajongónak lenni pedig tervszerűtlenség. Nem — nem: sem a hivatalnok-typus, sem a kegyes primitív nem az az ideál, amivel érdemes volna szóba ereszkedni. Boldogan lélegzem fel — látva, hogy a Krisztus követése, a lelkipásztorság a legalaposabb előkészületet, szerves agymunkát feltételezi tanulmányban, tudományban, gyakorlatban, de ezen felül van egy utolsó krisztusi feltétele is még. Egy emberileg ellenőrizhetetlen, de semmiképp sem mellőzhető követelménye. — A lelkipásztorság nem sancta simplicitas, de nem is rutin. Nem opusoperatumok sablonos igazsága, nem technikázás, de nem is alanyi lyra. Ezért örülök a természetes és szerzett képességekkel kínálkozó „fiatal“-ra hullott hideg zuhanynak: mert igazolva látom, hogy a lelkipásztorság abszolút érvényű életminőség. Nincs oka szégyelnie magát más hivatások mellett, — jóllehet félszeg és szerény egyéniségek képviselik utolsó előtti divatban. — Mert fonséges eltanulhatatlanság: alkotómunka. Mert egy örök rejtelem titkos, bár személyes ihletése. De nem mythologiai Muzsák szuggesztíója, hanem a szakadatlanul valósuló, egyetlen világértelem, a Krisztus átlényegülése. — Lobot vet bennem a lélek, mint valami örömtűz, mikor elgondolom, hogy a lelkipásztorság csakis a Jézus személyes közvetlenségében mehet végbe.

„Jövök Uram, ... amint vagyok!“

Káli Dénes.

Homiletikai alapkérdések

A predikáció célja.

Az eddigi elégtelen célkitűzések.

A történelem folyamán a predikáció céljára nézve két ellentétes felfogás alakult ki.

Az egyik, mely szerint a predikáció célja a gyülekezet nevelése, misszionálása, gondozása, abból a helyes megállapításból indult ki, hogy a tapasztalati gyülekezet nem az ideális gyülekezet. Telve van fogyatkozásokkal, bűnökkel és a predikáció célja az, hogy a szükségeket kipótolja, a bűnösöket megtérítse, egyszerűen, hogy a tapasztalati gyülekezetet ideális gyülekezetté tegye.

Az ókortól egészen a mai napig megtaláljuk e felfogás képviselőit. Amikor Augusztinus a predikáció célját a docere, delectare, flectere-ben látja, amikor az orthodoxia, a racionális tanításban, a pietizmus a térítésben ugyanazt vallja, mint a mai modern theológus, aki a nevelést vagy ami ezzel egy jelentésű (csak vallásos nyelven fejezve ki), az építést mondja a predikáció feladatának.*

A tényleges gyülekezetet, annak hiányait, szükségait tartja szem előtt, tehát a tapasztalat fundamentumán nyugszik a célkitűzés. Sőt a Szentírást is maga mellett tanúnak hozhatja fel, mert az Írás is tud az igehirdetésnek nevelő, térítő, lelki gondozó hatásáról. Gondoljunk II. Tim. 3:16—17-re, Róm 15:4-re. Nem tagadható, hogy a predikációnak a gyülekezethez, az alkalomhoz szabottnak kell lennie. A keresztyénség nem üres és elvont álmodozás, hanem életet formáló hatalom. Ennélfogva a templomot és az életet nem szabad egymástól elválasztani. A mi kultuszunk ethikai jellemű: azaz az életre kihat, visszahat.

És mégis hibás ez a felfogás, mert az Igét az ember szolgálatába állítja, az igehirdető hatalmába adja és ezzel lealacsonyítja. E célkitűzés kapuján keresztül a szószékre furakodik az emberi önzés, ravaszság, pártoskodás, Isten nevében a maga igazát, érdekeit akarván szolgálni. Farcsádi tiszteletes (Szabó D.: Az elsodort falu), aki a templomi szószék tekintélyét használja fel, amikor már minden kötél szakad, a maga személyének védelmére, Kölling tiszteletes (Thomas Mann: A Buddenbrook-ház I. k., 111—112. lap), aki „összepakolt” a szülőkkel, hogy a makacsodó leányt belekényszerítse egy üzletileg előnyös házasságba, az életből veit alakok. Bizonyoság rá az a sok méltatlankodás a meg-

* Ez a mai napig uralkodó felfogás. Legkiválóbb képviselője az idén (1932) elhalt német gyak. theológus: Niebergall. A magyar homiletikát Tóth Ferencről elkezdve mind ezt a felfogást vallották.

szégyenítő kipredikálás ellen. Ha az Ige emberi eszközzé lett, miért nevezzük a predikációt Isten beszédének és mi alapon merjük az istentisztelet központjába helyezni?

E felfogás téves voltát mindennél jobban igazolja az az állandó, soha meg nem szüntethető konfliktus, amelybe ily célkitűzés mellett a predikáció a kultusszal kerül és amelynek következtében állandóan vagy a predikáció vagy a kultusz vagy mind a kettő reformját sürgeti az elégedetlenség. Ez a predikáció sohasem tud megférni a kultusszal, mert a kultusz nem lehet sem nevelő, sem térítő intézmény. Más és több ennél.

E felfogásnak hibáját akarja korrigálni a másik, amely szerint *a predikáció célja a gyülekezet vallásos tudattartalmának a kifejezése.** Tehát a predikációnak éppen úgy, mint a kultusznak, nincs önmagántúli célja. E felfogás azon a helyes megállapításon nyugszik, hogy a gyülekezet, ha nem is a tökéletesek gyülekezete, de keresztyén gyülekezet. Korrigálja az előbbi felfogást, mely a gyülekezet tökéletlenségéből indulva ki a predikáció tárgyává tette a gyülekezetet, mint nevelendőt és ezzel tökéletes passzivitásra kárhoztatta. És e felfogás mellett megszűnik a predikáció és a kultusz közötti konfliktus, a kettő békésen megfér egymás mellett, mivel mind a kettő ugyanazon cél felé halad, lévén a kultusz is a gyülekezet vallásos tudattartalmának ünnepi kifejezése.

De téves e felfogás is. Összecseréli a gyülekezet hitét (amelyről helyesen állapítja meg az előbbi felfogás, hogy hiányos, pótlásra, korrigálásra szoruló) az evangéliummal és a gyülekezetet teszi a predikáció alanyává. Ily módon itt is az ember nyomul előtérbe és természetesen felvetődik a kérdés: hogyan nevezhető a predikáció, az ilyen predikáció az Isten beszédének? A végeredmény pedig az, hogy a predikáció háttérbe szorul a kultusz többi részével szemben és előállanak, erőre kapnak azok a törekvések, amelyek apránként egészen ki akarják szakítani a predikációt az istentiszteletből.

Mind a két felfogás elégtelenül és helytelenül állapítja meg a predikáció célját. *Gyökérhibájuk az, hogy mindketten az emberre tekintenek, az emberből indulnak ki. Az egyik az ember hiányából, a másik az ember birtokából. Mind a kettő az ember beszédévé teszi a predikációt: az első a pap, a második a gyülekezet beszédévé.* Megfelelőeknek arról, hogy a predikáció lényege szerint nem az ember beszéde, mert igehirdetés. Az egyik a predikáció és a kultusz harmóniáját nem tudja biztosítani, a másik a predikációnak a szükségét és így egyik sem tudja a predikáció kultikus beszédváltatást indokolni, mert nem tudja Isten és az ember személyes találkozásának fókuszává tenni.

* E felfogásnak Schleiermacher a legnevesebb képviselője. Mindig kisebbségben volt, bár újabban a liturgikus mozgalom hívei hajlanak felé.

A predikáció célja az Igének útát készíteni a gyülekezetekhez.

A predikáció a kultusz isteni oldalához tartozik. Az isteni oldal által a személyesen jelenlevő Isten szól. Isten pedig az Ő Igéje által szól. Az Ige nem Istenről vagy az Ő dolgairól szól, nem is üdvigazságokat közöl, hanem az élő Istent magát adja, mint munkálkodó akaratot. A predikáció célja az, hogy Isten az Ige által ilyen személyesen jelenlevő Istenné, a deus absconditus deus revelatussá, az elrejtőzött, a megfoghatatlan és megközelíthetetlen Isten magát kijelentő Istenné legyen. „Predikálni nem jelent mást, mint Istennek régi Igéjét számunkra, mai emberek számára, mint Isten Igéjét a mi időnkben kimondani.“ (Thurneysen: Die Kirche des Wortes 108. l.) *A predikáció célja az, hogy az Igének a gyülekezetekhez és a gyülekezeteknek az Igéhez utat készítsen, amint Karl Barth mondja: „az emberi szavak által Isten tulajdon szavának útát készíteni.“ (Dogmatik 73. l.)* Az igehirdető örök mintája tehát a nagy útkészítő, Keresztelő János.

Ez az útkészítés abban áll, hogy az Igének az ember felé és az embernek az Ige felé haladó útból az akadályokat elhárítsuk, amíg az Ige megszólítássá, az ember pedig megszólítottá, az Isten szólóvá és az ember hallgatóvá lesz és így közvetlenül, szemtől szembe állanak egymással. Ez lényegében egyetlen aktus, mert az Isten szólóvá akkor lesz, mikor az ember hallgatóvá lett és az ember akkor lesz hallgatóvá, amikor az Isten őt megszólította. Szólás és hallgatás elválaszthatatlanok és összetartozók. Mi itt csak ugyanazon aktusnak kettős aspectusát mutatjuk fel.

Isten a Szentírásban szól hozzánk. De az Ige nem azonosítható a Szentírással. Az Írásban bizonyos eseményekbe, emberi szavakba öltözik az Ige, mert hogy az ember által felfogható legyen, testté kellett válnia. De nem ezek a szavak, események, nem ez a földi burok az Ige. Ez a burok, ez a test magán hordozza minden testnek a kötöttségét, korlátoltságát, amely a helyi és az idői meghatározottságban áll. *A predikáció munkája egyfelől az, hogy az Igének ezt a földi, mulandó burkát lehámozza, áttörje, áttetszővé, transparenssé tegye, míg kiragyg belőle az Ige. Addig ásson, amíg eljut magához a földi formán túlevő, abból kiboruló, amögött álló, attól nem függő Igéhez. Pld. Dávid és Góliáth harcában, Pál megtérésében az Ige szól hozzánk. De ezek a történetek nem azonosak az Igével, hanem annak csak megjelenési formái. A predikáció munkája éppen az, hogy útát készítsen, amelyen elének lépjen az Ige. Azt akarja, hogy Dávid és Góliáth történetében, Pál megtérésében nécsak egy ember vagy emberek jelentős vagy jelentéktelen életeseményét lássuk, hanem Isten üzenetét, Igéjét, amely ezekben az eseményekben, ezeken keresztül szólott és szól az emberhez.*

A predikáció másfelől és egyidejűleg az ember oldaláról is készíti az utat. Az előbbi munka eredménye annak felmutatása, hogy Isten szólott és szól azok által az emberek és események által,

és hogy mit szólott? Ez a második lépés arra irányul, hogy az Igét most és itt szólóvá, az akkori emberekhez szólót ahhoz az emberekhez szólóvá tegye, aki éppen most hallgatja. Tehát *amig az első arra irányul, hogy elhárítsa az akadályokat az Isten szó-lása elől, a második arra, hogy elhárítsa az ember hallása elől.* Az akkor és a most között nagy távolság van. Nemcsak Mózes volt bizonyos tekintetben más, mint az az ember, aki ma ül a katedra alatt, hanem a filippii börtönőr, a korinthusi vagy efezusi gyülekezet tagjai is. *Nemcsak a multnak a burkát kell lefejtani, hanem a mőt is. Addig kell élni, amig megkapom az embert.* Nem azt az embert, akit a földi szem lát, hanem akit Isten lát: az embert nem e világhoz, hanem Istenhez való viszonyában. Igyekszem elhárítani az akadályokat, amig az ember alkalmassá és készsé Ur, hogy az Igét úgy fogadja, mint személyesen hozzá-intéztet isteni megszólítást.

Azok az akadályok, amelyeket el kell hárítani, különbözők lehetnek. Lehet a tudatlanság, a közönyösség vagy a bűn. És aszerint, hogy mi az az akadály, más és más eszközt kell alkalmazni az útkészítőnek, mindig éppen azt, amelyikre szükség van. A tudatlanságot a tanítással, a közönnyt misszionálással, evangeli-zálással, a bűnt pedig térítéssel igyekszik elhárítani. Nyilvánvaló ebből, hogy azok, *akik a tanítást, misszionálást, térítést tekintették a predikáció céljnak, az eszközt összecserélték a céllal.* A tanítás, misszionálás, térítés csak eszköze az útkészítésnek, amellyel azt az akadályt akarom elhárítani, amely az Ige útjában áll. A cél az, hogy a gyülekezet az Igében felénk közeledő Istent, mint jelen-levőt, mint élő valóságot fogadja; ne engem lásson és hallgasson, de Pál apostolt se, Mózeset se, a Bibliát se, hanem rajtam és azokon túl Azt, aki mögöttem és mögöttük, fölöttem és fölöttük áll: az élő Istent. Pál apostol így adja az igehirdetésnek, mint útkészítésnek örök törvényét: „Istenből szólunk az Isten előtt Krisztusban.“ (II. Kor. 2 17.) Ennek, az ilyen igehirdetésnek lesz aztán az eredménye, hogy a mi beszédünket nem úgy fogadják, mint ember beszédét, hanem mint Isten beszédét. (I. Thess 2.13.) és a predikáció kultikus beszéddé lesz, amelyben Isten és ember találkozásának a csodája végbemegy.

Sokan féltik e célkitűzéstől a predikáció hatékonyságát. Azt mondják, ha egy ilyen általános, minden predikációnak azonos célt tűzünk ki, akkor a predikáció hatás nélkül fog elszállani a gyülekezet feje fölött, mert nem lesz meg a predikációnak a gyüle-kezethez alkalmazottsága, nem lesz benne változatosság, érdekesség.

Ez az aggodalom azonban teljesen alaptalan. Most csak így, ezzel a célkitűzéssel lehet hatékonyá tenni a predikációt. Mert, ha a gyülekezetet sikerült az élő Ige elé állítani, akkor nyugodtak lehetünk. Az Ige nem tér üresen vissza, elvégzi a maga munkáját a lelkekben. Kielégíti a szükségét, megfelel a kérdésekre, eloszlatja a kételyt, vigaszt, erőt ad, tettekre serkent, egyszóval nevel, épít, misszionál, térít.

Az igehirdetőnek ezután is éber figyelemmel kell kísérnie a gyülekezetet, annak konkrét helyzetét nem hagyhatja figyelmen kívül. Meglesz tehát a változathosság, az érdekesség, a gyülekezethez alkalmazottság ezután is a predikációjában. *A különbség abban van, hogy ezután nem azt kérdezi: mit akarok elérni a predikációmmal?, mert a cél mindig azonos, hanem azt kérdezi: hogyan érhetem el?, mert az egy célhoz különböző utak vezetnek.*

Látszólag csekély különbség ez; valójában világok ásitának a két célkitűzés között. A régi célkitűzés mellett a predikátor, az ember állapította meg a célt és akart ahhoz elvezetni. Az új célkitűzés annak a megvallásán nyugszik, hogy nem az én munkám, hanem az Ige munkája, a Szentlélek munkája az eredmény. Miénk: a fáradozás, a munka: az áldás, az eredmény az Istené! G. L.

A vallásfilozófia lehetősége a teológiában

A keresztyén theologia tudományossága tehát nem abban van, hogy ezt egy általános igazsággal megalapozza, hanem ellenkezőleg éppen abban, hogy ezt a nem általánosat, különöset, methodikusan, szigorúan kifejezésre juttassa.

Ez azt jelenti, hogy a theologia nem előfeltétel nélküli, nem szabad, hanem kötött tudomány. Köteve van egy meghatározott, speciális valósághoz. Istennek a Jézus Krisztusban tett kijelentéséhez. E kötöttsége azzal jut kifejezésre, hogy theologia csakis a keresztyén gyülekezetben, vagyis az egyházban lehetséges, meg van határozva tartalma és normája: a Biblia. A gondolkodó csak az által, ha az Írás szaván át Isten Igéjét meghallja s hívővé lesz, a keresztyén egyház tagja lesz, képes theologiailag gondolkodni.

A theologia helye az egyház, alapja és tartalma a bibliai kijelentés.

De nemcsak a teológiának, hanem a protestáns vallásfilozófiának is ez a kiindulása. „A vallásfilozófia a nevet tehát a nem tulajdonképeni értelemben használva — a teológiától s még távolabbról: a hittől jön és nem csak hozzá vezet. A keresztyén teológiának egyik része, az a része, melyben a megbeszélés lefolyik az általános igazságtudattal, a filozófiával. A keresztyén teológiának az a része, melynek feladata a meghatározott keresztyén előfeltételből egyfelől a kijelentés és az értelem, másfelől a kijelentés és vallás közti viszonyt megalapozva előadni.“

III. Az előadottak után most már felelnünk kell a kérdésre, lehetséges-e s ha igen, milyen utakon a vallásfilozófiai munkálkodás.

1. Legelőször is szükséges a Brunner által felvetett „tulajdonképeni“ és „nem tulajdonképeni“ értelemben vett vallásfilozófiai munkálkodás kérdésével leszámolni.

Brunner thezise a két igazság, az értelem igazsága és a kije-

lentes igazsága, mint legfőbb forum kérdését dönti el. Ha valaki tulajdonképeni értelemben beszél vallásfilozófiáról vallja, hogy az értelem a legfőbb forum, ha valaki Brunner értelmében szól vallja, hogy az értelem igazsága s annak rendszere felett áll még egy igazság, mely az értelem igazságát s az általa kiépített összefüggést bevonja egy egészen más világba.

Minden filozófusnak el kell jutnia a vallásfilozófiához. Ha olyan rendszert akar, melyről elmondhatja, hogy benne az emberi szellem egész élete összefüggésben áll, akkor nem lehet a szellemnek egyetlen területe sem, így a vallás sem, amellyel le nem számolt, amely felett urrá nem lett s ki nem jelölte helyét, jelentését és értékét. Minden komoly filozófus megtette ezt a lépést s vannak, kiknek rendszerében jelentős részt, egy nagy methafizikát termelt ki e törekvés.

Ha a filozófusnak sikerül ez életterülettel leszámolni, akkor bizonyosságot tesz arról, hogy az értelem a legfőbb forum. Az értelem képes oly összefüggést teremteni, melyben ott a megfelelő helye a vallásnak s javainak. Ha azonban e vallásfilozófiai munkálkodása közben eljut oda a filozófus, hogy életébe olyan döntően belép Jézus Krisztus által az Isten, amint az a keresztyén ember életében megtörténik, ha az életét alapjában megrázza a kijelentés és a válság, melyet Jézus Krisztusban nyert, akkor nem fogja céljául azt tekinteni, amit fenn láttunk, belátja, hogy az értelemnél sokkal hatalmasabb forum van: a kijelentés s így a kijelentés szolgálatába áll. Bizonyoságtévője lesz ennek az új igazságnak, a kijelentés igazságának. Ennek a legfőbb forumnak feltétele alatt igyekszik az összefüggéseket felállítani. Nem fog elfordulni eddigi területétől, szükségét érzi, hogy kimutassa, milyen viszonyban van a két igazság, milyen helye van a kijelentés igazságában az értelem igazságának. Tekintete a valláson marad, mert ez az az életterület, melyen az ember életébe a kijelentés belép. Főcélja az lesz, hogy kimutassa a téves vallás és a kijelentésre adott helyes felelet az igaz vallás, vagyis a keresztyén hit közötti viszonyt.

Ez a filozófus a kijelentés bizonyoságtévője, hívő lélek, többé nem filozófus, hanem theologus. Az ő vallásfilozófiai munkája már nem filozófiai, hanem theologiai munka.

Az a vallásfilozófiai munkálkodás, melyet mi theologusok végzünk, egészen természetes, hogy csak egy ilyen *keresztyén* ember vallásfilozófiai munkája lehet, tehát nem filozófiai, hanem theologiai munka. Amint Brunner mondja: „a vallásfilozófia a teológiától, még távolabbról a keresztyén hittől jön“. A mi filozófiai munkánk bizonyoságtétel, keresztyén bizonyoságtétel.

2. Ezek után sokan azt mondhatják, hogy meg kell szüntetni a vallásfilozófia nevet, mert az, amiről itt szó van, nem a vallásról szól s a munka nem filozófia. Egyszerűen prolegomenának kell nevezni: prolegomena a teológiához. Tényleg találunk ma vállalkozókat, akik az itt látott feladatot a dogmatika prolegomenájában végzik el. Mi azonban mégsem tesszük ezt. A theologia itt látott

érdeke, részletfeladata sokkal nagyobb, minthogy azt a dogmatika prolegomenájában elintézhették.

Mi mégis vallásfilozófiáról beszélünk. A kijelentés, mint legfőbb fórum alatt munkálkodó hívő theologus vallásfilozófiájáról. Nem tulajdonképeni értelemben vett vallásfilozófiáról, ha a brunneri meghatározást szigorúan szemelölt tartjuk, de mégis vallásfilozófiáról.

Nincs semmi okunk arra, hogy vallás alatt olyan negatív magatartást értsünk, amint azt Kutter és Brunner teszik. Vallásnak nevezhetjük Kálvinhoz hűen azt is, amit Kutterék keresztyén hitnek neveznek. Tényleg van egy vallás, mely ellen Jeremiás, Pál, Luther és Kálvin harcoltak, de van egy vallás, melynek Kálvin megírta az institúcióját.

Vallásnak nevezzük az embernek Isten kijelentésére adott feleletét. Ahol Isten szól az emberhez, az embert ez a megszólítás léte alapján megrázza. Ez a léte alapján megrázott, Istennel viszonyba került ember a vallásos ember. Ez vallja azt, amit az ember semmi kutatással el nem érhet, vallja, hogy életének Ura van. Ura, aki őt megszólította s kijelentette magát. Ez a vallás az emberben nem részlettevékenység, hanem minden tevékenységét, az egész életét átszövő egyetemes tevékenység. Az embert minden más élőlénytől vallása különbözteti meg.

A theologus akkor, mikor őt Isten Jézus Krisztusban megragadta s kijelentésének bizonyoságtévőjévé tette, feltétlenül szükségét érzi annak, hogy megvizsgálja, miért vannak más feleletek is az Isten kijelentésére. Miért vannak olyan feleletek, amelyek ellen a próféták, az apostolok és a reformátorok harcoltak. Mi lehetségesíti az igaz és mi a torz, a téves vallást.

Ez a theologiai feladat, mely világért sem azonosítható a theologiai prolegomena feladatával, az, mely a theologianak ezt a vallással foglalkozó — nem fő, hanem mellékes — ágát létrehozza.

Itt a theologus először is foglalkozik a vallást létrehozó kijelentéssel. Nem tartalmi, hanem formai szempontból nézve. Eljut az általános és speciális kijelentés kérdéséhez. Az általános kijelentés alapján álló értelmi logos és a Jézus Krisztusban testté lett Logos viszonyához. Majd az általános kijelentés által lehetségesített vallások és a speciális kijelentés által létrejött vallás viszonyához.

A theologus e nagy munkát csakis filozófiai felkészültséggel végezheti. Mivel az emberi szellem egész életét kell látnia, mivel bizonyoságot tesz az általános kijelentés alapján álló értelemnek, a filozófia nyelvén kell beszélnie s a filozófia ura kell legyen.

Szerintünk tehát a vallásfilozófiának ez a lehetősége, ez a nélkülözhetetlen létezése van. Nem a filozófiától, hanem a theologiatól jövő tudomány. Nem tulajdonképeni értelemben vett filozófia, mert a speciális kijelentés feltétele alatt áll. Nem a vallástörténet, valláspszichológia és ismeretelmélet az alap, amelyen áll, amint azt Wendländnél láttuk, hanem a keresztyén hit, amint ezt Brunner írta. Tárnya a kijelentés által lehetségesített vallás egyetemes problémája. Célja bizonyoságot tenni a Jézus Krisztusban adott kijelentésről.

Borbáth Dániel.

• **Vallásos nevelés** •

A vasárnapi iskolai munka alapelvei

1. Bevezetés.

1. A vasárnapi iskola célja. Szükséges, hogy mindenki, aki ebben a munkában akar a gyermekekkel foglalkozni, világosan lássa, mit akarunk elérni a vasárnapi iskolával. Ezért legelőször tisztában kell lenni vele, hogy ebben a munkában egyetlen feladat van: Isten Igéjének a gyermekek számára való hirdetése. Ez tehát kizár a munkából minden olyan mellékcélt, mely ebben a munkában is ott szokott néha kísérteni, hogy a v. iskolát akár ismeretterjesztő munkának, akár a gyermekek szórakoztatására, szerepeltetésére, akár az egyházhoz való kapcsolására, összetartására való alkalomnak nézzük. Lehet, hogy a v. iskola ezeket is végzi, de ezek csak mellékesen, az igehirdetés munkája mellett állhatnak ott, az egyetlen feladat az Ige hirdetése. Ezt az igehirdetést nem magánvállalkozás gyanánt végezzük, a magunk kezdeményezéséből, hanem Krisztus megbízásából, aki mondta: engedjétek hozzám a gyermekeket. Tehát Isten akarja és kötelez rá, hogy a gyermekeknek az Ő Igéjét hirdessük, mert a gyermekek az Ővéi. Semmiféle emberi erő, vállalkozás vagy megbízás nem elégséges erre, ha Istennek hozzánk intézett megbízása hiányzik, de ez a megbízás elég arra, hogy minden akadály, nehézség, kedvetlenség ellen megvédelmezzon, ha engedelmeskedünk neki.

Isten a vasárnapi iskolában Igéje által szól a gyermekhez. Igéje által, mely ugyanaz az Ige, melyet mindenkihez szól, de Isten ebben a gyermekeket akarja felkeresni, magát a gyermekeknek akarja megjelenteni. A gyermekekhez szól, akiket Krisztusban magáéinak ismer s azt akarja, hogy a gyermekek is tudjanak arról a kegyelemről, melyet nekik Krisztusban szerzett. Ez az Ige Isten megszólítását közvetíti a gyermekhez, tehát benne Isten úgy ismereti meg magát a gyermekkel, mint az ő megváltó Urát és Királyt. Ezért a vasárnapi iskola igehirdetése személyes, nem valami általános eszme, vagy elv, hanem Isten személyes szava a gyermekhez, melynek egyetlen tartalma a kegyelem üzenete a bűnös ember számára. Ez a szó Isten szava, nem a mienk, meghamisítani, megmásítani, helyette bármi mást, valami emberi dolgot hirdetni, Isten szentségének kigúnyolása. Ezt az Igét tehát semmi mással felcserélni nem szabad, kötelességünk híven és tisztán hirdetni. Isten ezt az Igét nem egyenként, külön-külön, hanem egy közösségben hirdeti, mely az általa elhívottak közössége, az Egyház. Az igehirdetés a vasárnapi iskolában, tehát az egyházban történik, aki tanít, az egyház megbízásából, mint annak képviselője foglal-

kozik a gyermekekkel, tehát olyanokkal, akik az egyházba, Isten háznépéhez tartoznak. Ha akár a vezető önmagát, akár a gyermeket az egyház ezen közös hitétől elszakítja, hontalanná teszi, a saját munkáját pedig emberi magánvállalkozássá. Istennek ez a megszólitása a vasárnapi iskolában nem arra irányul, hogy a gyermeket valami ismerettel ruházza fel, vagy kellemes időtöltést nyújtson neki, hanem arra, hogy ha a gyermek megismerte Isten elhívó szavát, annak engedelmeskedjék, az engedelmesség, a megváltásért való háládatosság életét élje a maga életében, családja körében, az egyházban és mindenütt. Így a vasárnapi iskola az egyházba mint háládatos, Istennek szolgáló lelkeket akarja beállítani a gyermekeket. Ez adja a munka céljának hármastagozását: a gyermekek hallják Isten személyes izenetét, mely őket az egyházhoz kapcsolja és ebben engedelmes munkára kötelezi Isten szolgálatában.

Isten Igéjét a Szentírás alapján hirdetjük a gyermekeknek, mint amelyben Isten maga szól hozzánk' és pedig a teljes Szentírásban. Biblia nélkül nincs vasárnapi iskola, tehát ennek a munkának feladata, hogy a gyermek a Bibliát mint Isten Igéjét lássa meg, melyben Istennek éppen hozzá szóló akarata van. A Bibliában kijelentett akaratát Istennek az egyház hitvallása kapcsolja össze, foglalja rendszerbe, tehát egyházi hitvallás nélkül nincsen vasárnapi iskolai munka, az egyháza hitvallását a vezetőnek is ismernie, tanulmányoznia, a Biblia alapján azokat a gyermek számára életkérdéssé tennie kell s a gyermeket is meg kell vele ismertetni, úgy, hogy minden tanítás a hitvallásnak megfelelő legyen. Az Ige a gyermekhez az egyházban szól, tehát az egyház életével, munkájával, az egyháznak szóló igével kell a gyermeket összekapcsolni, hogy élete az egyházban lefolytatott élet legyen, de egyúttal személyes, Istennek felelős élet.

2. Kapcsolat más munkaágakkal. A vasárnapi iskola *nem egyedüli* munka, ahogyan az egyház az Igét a gyermeknek hirdeti. Még két hasonló munkaága van a gyermekek közötti munkának: az egyik a vallásitanítás, másik a gyermekistentisztelet. Ez a három munka nem teszi feleslegessé egymást, nem is pótolja egyik a másikat, hanem egymást kiegészítik. Téves és helytelen dolog azt gondolni, hogy bármelyikkel is pótolhatom a másikat. Mindháromnak önálló feladata van. A gyermekistentisztelet feladata az, hogy a gyermeket az istentiszteleti közösségbe bevezesse, annak ünneplésével, közösségével, az Ige hallgatásában, imádságban és éneklésben való együttes részvétellel megmutassa Isten tiszteletének gyülekezeti formáját, ezért erre szükség van, úgy is, hogy a gyermek pl. nagy ünnepeken az egész gyülekezet istentiszteletén vegyen részt, úgy is, hogy számára időnként külön gyermekistentiszteleteket tartunk. A vallásitanítás meg akarja a gyermeknek egy kiszabott anyag és módszer útján mutatni Isten akaratának tartalmát rendszeresen, tehát egy rövid, mindent magában foglaló anyaghoz van kötve s egy meghatározott úton halad. Attekint rendszeresen

mindazon, amit a gyermek vasárnapi iskolában tanulhatna, sőt tartalmaz olyant is, amit a v. iskola nem vehet fel. A v. iskola anyaga szabadabb, nincs időhöz kötve, főként csak a Bibliára terjed ki, módszere személyes, a gyermekekkel pásztori módon foglalkozik, nem egy anyag megtanulására, hanem Isten akarata személyes felmutatására törekszik. A gyermekek vallásos nevelése csak úgy folyik helyesen, ha mindhárom munkaát egyszerre használjuk s azok, akik ezek által a gyermekeket gondozzák, együtt kapcsolatban állanak s együtt dolgoznak. Gyermekistentiszteleteket lehet negyedévente tartani az összes gyermekeknek együtt, ilyenkor ennek teksztusát a már ismert v. iskolai anyagból vesszük. Emellett nagy ünnepeken a gyermekek menjenek templomba szüleikkel. Igy ez a három munkaág együtt a gyermekek nevelésének három alapvető ágát meríti ki.

3. A vezető. A v. iskolai vezető megbízását Istentől kapja, aki benne felébreszti az iránta való háladátosságból fakadó szolgálát vágyát. Ezen megbízás nélkül senki munkába nem kezdhet, mert Isten csak az olyan munkát áldja meg, amit ő parancsolt. Itélet szól arra, aki magától szól, nem Isten megbízásából. Ezt az Isten által adott megbízást az egyházon át kapja a vezető, tehát szükséges munkájához az egyház megbízása is, mert úgy ő, mint a gyermekek az egyháznak a tagjai, s Isten az egyházban akarja hirdettetni vele az Igét.

Ebből a vezető számára kettős feladat áll elő. Egyik az, hogy a rábízott igehirdetést nagyon komolyan vegye s azt csakugyan igehirdetésnek tekintse, elvessen magától minden hiúságot, emberi dicsekedést, vagy emberi tétovázást és panaszkodást, hiszék abban, hogy ha Isten az Ő Igéjét szólani akarja, akkor Ő erőt is ad annak minden ellenkező körülmény dacára, de tudja azt is, hogy az Isten Igéje s eredménye és sikere nem ember, hanem Isten munkája. Ezt az Igét a vezetőnek saját magára nézve is kell hallania, csak akkor hirdetheti, ha maga hallotta. Ezért foglalkoznia kell Isten igéjével, a Bibliával mindennap, igyekeznie kell életét Isten Igéje alá rendelni, hogy míg másnak prédikál, maga méltatlanná ne váljék, imádságban kell hordoznia Isten előtt azt az ügyet, mely reá van bízva.

A másik feladat az, hogy tudja, hogy őt az egyház bízta meg az igehirdetéssel, tehát az egyházzal saját magának is élő kapcsolatban kell állania, ismernie egyháza életét, történetét, hitvallását, jelen helyzetét, körülményeit s ebben a maga ismereteit folytonosan mélyítene kell, részt kell vennie egyháza minden munkájában, tusakodnia Isten előtt az egyházért és annak vezetőiért.

Ehez csatlakozik még két feladat: az egyik: hogy folytonosan tovább kell képeznie magát, olvasnia kell azokat a munkákat, melyek bibliai, hitvallási és egyházra vonatkozó ismereteit növelik, mert ha önképzésében megáll, idő múlva kitéresedik és munkája értéktelen lesz. A másik, hogy a gyermekeket igaz testvéri szívet kell szeretnie, szíven hordoznia életüket, gondjaikat, kérdéseiket,

közelhatalni életükhöz s felvenni őket, testi, lelki, gazdasági és minden vonatkozásban, mint Krisztus kicsinyeit.

A vezetőnek saját magának kell a gyermekek és a gyülekezet többi tagjai előtt járnia, mint akit Isten ilyen nagy szolgálatra méltatott, a hűségben, szeretetben, az istentiszteletek buzgó gyakorlásában, az úrvacsorával való élésben, imádkozásban, szolgálatban és adakozásban. Ezt a munkát sem hiúságból, sem duzzogásból, sem eredménytelenségből és kedvetlenségből el ne hagyja mindaddig, míg Isten ki nem veszi a kezéből.

4. **A gyermek.** Láttuk, hogy a vasárnapi iskola feladata az, hogy az Isten Igéjét a gyermek számára hirdesse. Ez a vonás meghatározza azt a különbséget, ami a vasárnapi iskola és más tevékenységek között fennáll, olyanok között, amelyek a felnőttek, vagy az ifjúság körében dolgoznak. Isten ezen munka által a gyermekeket akarja magához hívni. Ennek a munkának alapját tehát az a változhatatlan tény adja, amit Isten a gyermek felől kijelentett s amivel Igéjében a maga számára elkötelezi. Van bizonyosságunk afelől, hogy a munkánk nem emberi kezdeményezésen alapul, hanem Isten akaratán. Ez a bizonyosság Isten Igéjében található, mely szerint a keresztség, melyben a gyermek részesül, bizonyosága annak, hogy a gyermek Isten választottja s részese a kegyelemnek. A keresztségben Isten a kegyelem zálogát és pecsétjét adja a gyermeknek. Ebből következik, hogy a munkánk igazolása és biztosítása nem önmagunkban, vagy annak külső körülményeiben, nem is a gyermekben található meg, hanem Isten elhívásában, melynek ellenállani és azt visszautasítani nem lehet. A gyermekre tehát az Ige szempontja alatt nézünk, úgy, ahogyan arról Isten Igéje beszél. Ez határozza meg, hogy a vasárnapi iskola hogyan tekinti a gyermeket s a vezetőnek is hogyan kell arra néznie. Látni kell benne azt, akit Isten reánk bízott s akire nézve azt parancsolta, hogy vigyáznunk kell, hogy egy is azok közül el ne vesszen.

Ez kétoldalú kötelességet ír a vasárnapi iskola munkája elé: Először is kötelessége a vezetőnek az, hogy a gyermeket annak külső vonásai szerint megismerje. Ismernie kell azokat a körülményeket, melyek között a gyermek él, a viszonyokat, melyekben el van helyezkedve, a család körülményeit és azokat a kérdéseket, helyzetet, melyben a gyermek nevelkedik. Ismernie kell a gyermekek életét és lelkivilágát általában, tanulmányoznia kell olyan műveket, melyek a gyermekkel foglalkoznak, hogy megismerhesse lelki, értelmi és érzelmi világukat, annak változásait, feleletét az őt körülvevő világ kérdéseire. Ez azonban nem elég. Nem elégedhetünk meg egy általános ismerettel, ismerni kell azokat a vonásokat, melyek éppen a reánk bízott gyermekeket meghatározzák. Más egy falusi, városi, proletár stb. környezetben élő gyermek, különböznek azok kísértései, nehézségei, életkörülményei. Tehát meg kell ismerni a magunk csoportját, iskoláját s annak jellegzetes vonásait. Végül ezen az oldalon meg kell ismernünk a gyermeket, akik a csoportunkban vannak egyenként és személyenként.

Ismerni kell tanulmányaikat, gondolkozásukat, kísértéseiket, bajait egyen-egyen, hordozva mindegyiket, foglalkozva mindegyikkel, keresve azt, hogy azok külön-külön milyen nehézségek között, milyen körülmények közt élnek.

Ez a megismerése a gyermeknek azonban csak felületes lenne, ha nem ismernék az Isten Igéje tanítása alapján. Isten Igéje azt mondja a gyermek felől, hogy a bűn rabságában és annak ítélete alatt van, nem azt mondja, amit az emberek szoktak gondolni, mikor a gyermekeket ártatlanoknak nézik, az Ige megmutatja, hogy Isten bennük is megítéli a bűnt, hogy ők ezzel küzdenek, ez alatt nyögnek és szenvednek, s nekünk az a feladatunk, hogy a bűn alól való szabadulás üzenetét adjuk nekik Isten igéjében s megmondjuk nekik, hogy Krisztusban Isten az ő számukra is Megváltót adott. A vezető tehát úgy néz a gyermekre, *mint aki vele együtt a bűn súlya alatt van, s mint aki vele együtt meg kell, hogy lássa a Krisztusban lett szabadulást.*

Ha így ismertük meg a gyermeket, igyekszünk ezeket a vonásokat részletesen is feltalálni benne, kutatjuk vallásos életének különböző vonásait és megnyilvánulásait, akkor látni fogjuk, hogy Isten hogyan kapcsolja közelebb magához a gyermeket Igéje üzenete által.

5. A munka ágai. A vasárnapi iskolai munka, mint már eddig is lehet látni, *nem merül ki a vasárnap történő tanításokban,* a gyermekek időnkénti összegyűjtésében, hanem a gyermek egész életét akarja Isten Igéjének vezetése alá helyezni. Sőt a tanítás csak egyik módszere a munkának, mely hiábavaló és haszontalan, ha nem kapcsolódik a munka egészéhez. Isten nem olyan gyermekeket kíván, akik csak tudják mit kell hinni, nem is, akik bizonyos cselekedetek és szokások által akarják csak őt dicsérni, hanem olyanokat, akik testüket, értelmüket, lelküket és másokkal való viszonyukat egyformán Isten akarata alá állítják. Ezért nehéz és felelősségteljes a vezető munkája.

Igy megkülönböztetünk a v. iskola munkájában négy ágat: a lelki nevelés, testi nevelés, értelmi nevelés és szolgálatra való nevelés ágát. A lelki nevelés munkája arra törekszik, hogy a gyermeket lelki életében, hitében, imádságában, az Igével való viszonyában vezesse; a testi nevelés ága azt akarja, hogy a gyermek testi életét állítsa Isten szolgálatába, hogy testi életében Isten akarata szerint éljen, lássa azt a felelősséget, amit Isten testi életére ró; az értelmi nevelés feladata, hogy a gyermeknek e világ jelenségeiben, ismereteiben megmutassa Isten hatalmát s segítse a gyermeket arra, hogy értelmi életét Isten szolgálatára szentelje; a szolgálatra való nevelés arra törekszik, hogy felmutassa a gyermeknek azokat a helyeket, alkalmakat, eszközöket, melyekben és melyek által Isten szolgálatot kíván tőle.

Ez a négy ág egymástól el nem választható, ezeket együtt kell művelni s mindegyikre mindig tekintettel kell lenni. Időnként át kell vizsgálnunk a munkát, hogy nem hanyagoltuk-e el valamelyiket ezek közül. Ezek végzésében két módszer áll rendelkezésünkre: *a tanítás és a nevelés módszere.* Most ezekről kell beszélnünk. 1. 45

Fekete József: *A magyar népművelés körvonalai.* Bp. 1930. 176 lap.
J. Fr. Dietz: *Das Dorf als Erziehungsgemeinde.* Weimar. 1927. 175 lap.
Heinrich Sohnrey: *Wegweiser für ländliche Wohlfahrtsarbeit.* Deutsche Landbuchhandlung. 1930. 490 lap.

Ez a három könyv a népművelés kérdésének három különféle oldalával foglalkozik s ma, mikor a falú nevelésének és gondozásának kérdése előtérbe lépett, mondhatni divattá vált, érdemes velük foglalkozni, hogy rámutathassunk arra, milyen szempontoknak kell az igazi komoly népművelést irányítaniok.

Fekete József több előadást és cikket összegyűjtve tartalmazó könyvében inkább azokkal az elvi alapokkal foglalkozik, melyek a népművelés munkájához szükségesek. Az ő számára ez a munka elsősorban pedagógiai munka, melyben a nemzeti élet jövőjét látja megalapozva. Hangsúlyozza, hogy ez a munka tulajdonképpen nemzetnevelés, melyet csak úgy lehet végezni, ha a népet megismeri, a nép lelkébe hatol, felkeresi azokat az értékeket, melyek a nép lelkében vannak. Látja azokat a kisértéseket és nehézségeket, melyek ezen munka előtt állanak s hangoztatja, hogy ezt a munkát csak alapos felkészültséggel és komoly odaadással lehet végezni. Világosan látja, hogy a népművelést sem gazdasági, sem politikai célok áldozatául nem szabad odadobni s annak céljait a lélek felébresztését tűzi ki a felületes álkultúra közvetítése helyett. Hangoztatja, hogy ennek a munkának egységesnek és tervszerűnek kell lennie, de emellett meg kell őrizni a munka teljes szabadságát és önkéntességét. Fontos utasításokat ad a munka egyes oldalainak a keresztülvitelére. A könyv mindenképpen érdemes a tanulmányozásra mindazok számára, akik a népművelést nem játéknak, ambíciójukat növelő szórakozásnak, hanem komoly feladatnak nézik.

Speciálisan a falú kérdéssel foglalkozik **Dietz: A falú, mint nevelőközösség** című munkája. Először keresi a falú életének alapvető jelenségeit, amint azok az otthoni életkörülmények, a falú társadalmi élete és a falusi kultúra körében állanak előttünk, majd a falusi emberrel, itt a felnőttekkel, ifjúsággal és gyermekekkel foglalkozik. A falú nevelése kérdésében rámutat arra, hogy a falú az ismertetett vonásai szerint önmagában is nevelő közösség, közvetlen nevelés alatt tartja azokat, akik benne élnek Ennek a továbbfejlesztés és öntudatosítását kellene szolgálnia a falú iskolázásának, mely azonban legtöbbször nem tartja szem előtt azokat a speciális körülményeket, a falú azon határozott jellegét, amely nélkül a falusi iskola munkája egyszerűsített mása lesz a városinak, tehát olyan, mely nem meríti ki és nem használja fel a falusi nevelés elé írt követelményeket. Az új falunevelésnek egészen a falú viszonyait és kívánalmait kell figyelembe részesítenie, kiemelve ebben azt, hogy az iskolának a falusi életviszonyokhoz alkalmazkodnia, a falú életközösségében részt vennie az egész falusi élet középpontjának kell lennie s így kell bekapcsolódnia a nemzet nevelésének gondolatába. A falusi tanító képzésénél ezeket a szempontokat érvényesíteni kell. Így lehet csak a falú nevelése nem egy idegen gondolat rákényszerítése, hanem valami olyan, ami a faluból nő ki, ami annak életéhez hozzátartozik s azt továbbfejleszteni képes. Dietz nagyon alapos áttekintését adja a falú nevelése legfontosabb szempontjainak; különös jelentősége az, hogy az egész nevelési és közoktatási rendszerben akarta érvényesíteni ezeket a gondolatokat s részletes és gondos tervet ad arra, hogyan lehet ezeket átvezetni.

A harmadik könyv a népművelés régi vezérferfiának, **Heinrich Sohnrey**-nek könyve: *Utmutatás a falusi népjóléti munkához*. Ennél a könyvnel nemcsak az a nevezetes, hogy valósággal nélkülözhetetlen vezérfonal, hanem maga

az egész szellem, melyben készült. Az igazi, komoly értelemben vett népjólét-gondolat érzik ki minden sorából, az a gondolat, melynek a múlt évben 70. születésnapját ünneplő Sohrény egész életét szolgálatába állította s melyet az általa alapított lapok és vállalatok által ma is szolgál. Foglalkozik itt főleg azokkal a módokkal, melyek a népjóléti munkában rendelkezésre állanak, gazdasági téren, nevelő és népművelő munkák terén, népegészségügyi téren, a szegénygondozás, gyermekek gondozása, a falú közintézményeinek fejlesztése, építkezés, népművészet, zenekultúra, stb. kérdéseiben. Mindenütt rámutat azokra az eszközökre, melyekkel a nép vezetője élhet, felmutatja azokat az állami és társadalmi szerveket, melyek ebben segítséget nyújthatnak, de mindenütt azzal az alapgondolattal, hogy minden népjólétnek alapelve nem a külső jólét, hanem a lelki és ethikai nevelés munkája. Ez a könyv különösen értékes azoknak, akik a falú életében minden oldalra kiterjedő munkát akarnak végezni s akik osztják azt a felfogást, amit a szerző hangsúlyoz, hogy a *népjóléti munkának*, mely tulajdonképpen nem egyesek, hanem a közösség együttes munkája, *erejét és lényegét a néppedagógiai gondolat* adja meg. I. L.

• Egyházi Szemle •

Útazás az egyházfegyelem körül

A zsinati bizottság, mint azt a Ref. Szemle egyik legutóbbi számából olvassuk, nem fogadta el tárgyalási alapul azt a tervezetet, melynek az lett volna a sorsa, hogy a zsinat mint Szabályzatot léptesse életbe addig is, míg a törvénykezéstről szóló törvénycikk elkészül és keresztülmegy. Anélkül, hogy a tervezetnek részleteiben helyességét és helytelenségét vizsgálónk, — utóvégre a módosítás mindig lehetséges, ha kell — meg kell állapítanunk egy pár olyan vonását, amely annak *lényegét* alkotja s egy pár olyan tényt, mely az elutasításból következett:

1. A tervezet visszaütasítása felmérhetetlen *idővesztést* jelent. Még a legkedvezőbb esetben is, ha a bizottság ma összeül, a törvénykezési törvénycikkkel együtt hónapok kellene ahhoz, hogy a munkával elkészülhessen s ezzel a zsinat júniusi ülészaka elé már nem kerülhet. De ennél sokkal nagyobb idővesztésről van szó, mert *évek* telhetnek bele, míg törvény és szentesített törvény lesz belőle. Világos, hogy *mi addig nem várhatunk, nem szabad várunk*, ha nem akarunk újabb veszélyek elé harcképtelenül állani.

2. A tervezet mellőzése indokál szolgál az, hogy az egyházfegyelmi szabályzatot, illetve törvényt, a *törvénykezési részbe beleiktatva* akarja a bizottság elkészíttetni. Ez a látszólag jelentéktelennek látszó szempont alapján véve az *egész kérdésre döntő*, mert magában hordozza azt a kísértést, sőt veszedelmet, hogy az egyházi fegyelmezést ismét — amint azt a magyarországi helytelen és elégtelen megoldás érvényesítette — *aldvessék jogi szempontoknak*, komplikált és végéltérhetetlen processzusoknak, tehát ami élet, amit az egyház mindennapi követelő életfolyama kíván, ismét meg legyen kötve apróbb és nagyobb parancsokkal és előírásokkal.

Ezt az egyházfegyelem gondolata nem tűri el. Az egyházfegyelem kérdése *csak másodsorban jogi kérdés*, de elsősorban a hitnek, az egyház életét szabályozó *theológiának a kérdése*. Éppen azért, hogy ne lehessen a jogi formulákkal megkötni, éppen azért, hogy ne vesszen bele a paragrafusokba, *nem lehet és nem szabad megvárni a törvénykezési törvénycikkkel*, hanem azelőtt már intézkedés alá kell venni.

3. A tervezet — ismét nem szólva a részletekről — *radikális és komoly* egyházfegyelmet követel és annak alapjait akarja lerakni. Lehet, hogy vannak egyházközségek, vagy egyházi vezetők, akik számára ez tulságos szigorúnak tetszik. Itt azonban *nincs középút*. Vagy az egyház maga veszi komolyan Isten parancsát, az evangélium éles követelményeit, vagy otthagyják az alkudozó, félénk — „jaj, csak nem kell szigorúan venni” — egyházat azok, akik ma határozott állásfoglalást, hitvallást, komolyságot várnak az egyháztól. Nincs fokozatos egyházfegyelem — bár természetesen van szükség mindenféle pásztori szeretetre és bölcsességre a bűnkiküszöbölése céljából — tehát nincs lehetőség arra, hogy Isten törvényének apródonként igyekezzünk érvényt szerezni. Ma már vége kell, hogy legyen annak, hogy presbiteri, gondnoki székekbe kerülhessenek esetleg olyanok, akik csak néha reformátusok s akiknek azon kívül, hogy egyházi gyűléseken megjelennek, Isten igéjéhez, templomhoz, úrvacsorához, az egyház lelki feladataihoz semmi közük.

Ha az egyház igazi egyház akar lenni, nem jótékonysági egyesület, vagy közkereseti társaság, vagy különféle szövetségeknek szervezete, ahol mindenki kiélheti a maga érvényesülési vágyát, hanem Isten választott szentjei közössége, akkor az egyházfegyelem-dolგában döntenie kell. Két útja lehet ennek a döntésnek. Vagy az, hogy *a zsinat legközelebbi ülészaká* elé — amire a Zsinati Ügyrend 1. §-a módot ad — indítvány terjesztendő be aziránt, hogy a zsinat rendelje el az egyházfegyelmi tervezetnek tárgyalás alá vételét, vagy bizottság elé adását, vagy pedig az, hogy az *egyházkerület közgyűlése* szuverén jogánál fogva fogadja el és szabályrendeletileg léptesse életbe az egyházfegyelmi szabályzatot s így állítsa a zsinatot döntés elé. Vagy az egyik, vagy a másik utat, de követnünk kell.

I. L.

MEGJELENT!

VALLÁSOS MŰDALOK

művészi jellegű gyűjteményének első sorozata.
Tartalmaz tizenegy egyházi énekét, solo és duettre,
mindenik énekhez zongorakiséret is van adva, mely har-
móniumon vagy orgonán is lejátszható.

Előjegyzési ára portómentes küldéssel 60 — Lei

Dolgozatok a református theologiai tudomány köréből

Kiadják az erdélyi református egyházkerület kolozsvári theologiai
Fakultásának tanárai

MEGJELENTEK:

1. sz. Dr. Gönczy Lajos: A református egyház kultusza	20 —
2. sz. Dr. Tavasz Sándor: A Kijelentés feltételei alatt	40 —
3. sz. Dr. Imre Lajos: Isten és az emberi lélek	20 —
4. sz. Dr. Tavasz Sándor: A dialektikai theologia problémája és
és problémái	20 —
5. sz. Maksay Albert: Az exegesis problémái	25 —
6. sz. Dr. Gönczy Lajos: Az Ige hirdetés tényezői	25 —
7. sz. Dr. Tavasz Sándor: A theologiai irányok átértékelése. (A dia-
lektikai theologia, mint a theologiai irányok korrekciója.)	35 —
8. sz. Dr. Imre Lajos: A Kijelentés és a pedagógia	35 —
9. sz. Dávid Gyula: Kálvin gazdasági etikája	20 —
10. sz. Dr. Tavasz Sándor: A szociális gazdasági törekvések theolo-
giai megítélése. (A szocializmus, kommunizmus.)	35 —
11. sz. Borbáth Dániel: A vallástörténeti és a dialektikai theologiának
a Kijelentésről szóló dogmatikai tanításai	25 —

Megrendelhetők az "IFJU ERDÉLY" kiadóhivatalában
Cluj-Kolozsvár, Ref. Theologia.

Itt az Isten köztünk

Bibliaolvasó kalauz az 1933. év minden napjára naptárral

Ára 18 lei

Ifjúságunknak

Ifjú Erdély

Keresztyén ifjúsági lap.

Főszerkesztő

DR. IMRE LAJOS.

Felelős szerkesztő

FARKAS JENŐ

Megjelenik havonként,
12 szám 20 oldalon.

Előfizetési ára évi 100 lei.

Megrendelhetők a kiadóhivatalban.

Kérjen mutatványszámot!

Gyermekeinknek

Az én kicsinyeim

Keresztyén gyermekújság.

Megújított alakban, na-
gyobb terjedelemben.

Szerkeszti

DR. GÖNCZY LAJOS.

Megjelenik havonta.

Egy évre 20— lei.

Megrendelhetők a kiadóhivatalban.

Kérjen mutatványszámot!

Kálvinista Világ

Az öntudatos református
világiak lapja.

Megjelenik havonta kétszer
egnagyobbított alakban és 8
nagy oldal terjedelemben.

Szerkeszti

DR. TAVASZY SÁNDOR.

Egy évre 100— lei

Lapunk kiadóhivatalában
megrendelhető.

Kérjen mutatványszámot!!!

Református Család

Az erdélyi ref. egyházkerület
Nőszövetsége lapja.

Megjelenik minden második
vasárnap, egy szám 12 oldal
terjedelemben.

Szerkesztik

MAKSAY ALBERT

PILDER MÁRIA.

Egy évre 80— lei

Kiadóhivatal: Cluj Kolozsvár,
Str. Kogălniceanu (Farkas-utca) 21.

Kérjen mutatványszámot!!